

фінансового забарвлення. Менше одного відсотка людей (0,5 %), що відповідають за розробку інноваційних технологій належить українським вченим, натомість при значенні цього показника для країн ЄС — 1,2 %.

Якщо слідувати європейкому прикладу, країнам, що випереджають Україну на кілька кроків, то варто створювати різноманітні структури для підтримки інноваційного підприємництва. Студентам-випускникам європейських університетів надано змогу реалізовувати свої бізнес-ідеї завдяки мережі бізнес-інкубаторів, покликаних саме для цього. Це слугує гарним фундаментом для підтримки на старті малого та середнього бізнесу і є основною опорою економічного розвитку країни, в якій зосереджені її головні потенційні ділові ресурси. Наприклад, у Польщі було створено Любельський фонд розвитку, місія якого полягає у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіону, зокрема підтримці початкового бізнесу через фінансування інноваційних проєктів цих підприємств. Його засновано за ініціативи інституцій, що зацікавлені у економічному зростанні регіону.

Реалізувати поставлену мету допоможе розуміння основних ключових моментів розвитку інноваційного потенціалу національного виробництва на території держави, а саме: 1) необхідність створення ринку інноваційної продукції, на якому будуть захищені права на інтелектуальну власність і здійснюватись підтримка з боку держави; 2) підвищення рівня кваліфікації робочої сили з цього питання; 3) залучення до розвитку національної інноваційної діяльності саме вітчизняних ідей, а також активна співпраця з членами інших країн та організацій, таким чином здійснювати обмін досвідом та розширювати свої знання у науковому і бізнес-освітньому секторі економіки України [4, с. 360—380].

Як підсумок, необхідно зазначити, що Україна має значний інноваційний та інтелектуальний потенціал, але на сьогоднішній день існує багато проблем, що перешкоджають розвитку вітчизняного підприємництва, які відіграють надзвичайно важливе значення в економічному розвитку регіонів. Проте необхідно враховувати низку проблем, що стримують їх інноваційний розвиток, таких як низький рівень ефективності підприємницької діяльності та наявність тіньового сектору. Безумовно головну роль у цих перетвореннях повинна відігравати держава. З метою підтримки розвитку таких підприємницьких структур на етапі їх становлення, залученні зовнішнього капіталу та інвестицій, а також реалізації людського потенціалу на прикладі провідних країн потрібно формувати інноваційну інфраструктуру у вигляді бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів, бізнес-клубів, які є необхідною умовою для розвитку вищих інноваційно-організаційних форм — технопарків і технополісів.

Література

1. *Стеченко Д.М.* Орієнтири активізації інноваційної діяльності промислових підприємств в конкурентному середовищі // [Електронний ресурс].
2. *Єрмолаєва В.В.* Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні // Держава та регіони. — 2010. — № 6. — С. 280—285.
3. *Чернега П.* Партнерство розвивається / П. Чернега // Освіта. — 2004. — № 17. — С. 3—4; *Лазарева Є.* Дослідження закономірностей інноваційних перетворень у регіональній економіці / Є. Лазарева // Економіст. — 2009. — № 9. — С. 35—37.
4. *Економіка підприємства* : підручник / за ред. С. Ф. Покропивного. — К. : КНЕУ, 2003. — С. 608.

Северин-Мрачковська Людмила Василівна,
к. ф.н., доц. кафедри філософії,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», lsever2010@gmail.com

ЕКОБІЗНЕС ЯК НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

ЭКОБИЗНЕС КАК НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

ENVIRONMENTAL BUSINESS AS AN INNOVATIVE BUSINESS DIRECTION IN UKRAINE

Анотація. Здійснено спробу соціально-філософського аналізу феномену екологічного підприємництва, розвиток якого є актуальним в умовах сьогодення. Зазначено умови розвитку та напрямки діяльності бізнесу у природоохоронній сфері (екобізнесу). Екобізнес розглянуто як напрямок розвитку інноваційного підприємництва в Україні, умова її економічного зростання, підвищення рівня конкурентоспроможності.

Аннотация. Предпринимается попытка социально-философского анализа феномена экологического предпринимательства, развитие которого является актуальным в условиях современности. Отмечаются условия развития и направления деятельности бизнеса в природоохранной сфере (экобизнеса). Экобизнес рассматривается как направление развития инновационного предпринимательства в Украине, условие ее экономического роста, повышения уровня конкурентоспособности.

Abstract. The article deals with the socio-philosophical analysis of the phenomenon of environmental entrepreneurship, development of which is relevant today. The conditions of development and business activities in the environmental field (ecological business) are determined. Environmental business has been seen as an innovative activity in Ukraine, furthermore the condition of its economic growth, competitiveness improvement.

Успіх діяльності окремого підприємця, могутньої корпорації чи країни загалом визначається багатьма чинниками, зокрема, і її інноваційною складовою.

На сьогодні одним із напрямків розвитку інноваційного підприємництва є екологічний бізнес, що бере активну участь у розв'язанні проблеми збереження довкілля, загострення якої становить суттєву загрозу процесу сталого розвитку не лише окремо взятих країн, а світу загалом.

Реалізація природоохоронної політики призвела до розвитку у країнах Західної Європи нової галузі виробництва — екоіндустрії, яка «...передбачає розробку та маркетинг обладнання для контролю та попередження забруднення, а також екологічні дослідження, екомоніторинг та послуги з природоохоронного консалтингу» [2, с. 242].

Темпи зростання екологічного бізнесу значні: «За деякими даними, валовий додатковий продукт, вироблений в екоіндустрії країн ЄС у 1994 році склав 41,7 млрд дол. США, що складає 0,5 % ВВП цих країн. Очікується, що реальне зростання екологічного сектору у наступні 5—10 років перевищить аналогічний показник по економіці загалом. Це станеться завдяки вступу в ЄС нових членів. Як наслідок, у цих країнах суттєво зросте роль та значення екологічного бізнесу» [2, с. 242].

Стратегічно важливими напрямками діяльності екобізнесу в Україні є:

— по-перше, виробництво екологічно безпечних засобів альтернативної енергетики (сонячних батарей, вітряків та ін.);

— по-друге, застосування екологічно безпечних методів виробництва, реалізація заходів по подоланню забруднення оточуючого природного середовища в наслідок виробництва;

— по-третє, реалізація практики ресурсозбереження — одного із провідних напрямків екологічної політики сучасного підприємництва. (Загальновідомо, що ресурсозбереження відіграє значну роль у зниженні матеріалоемкості суспільного виробництва. Однак, з метою досягнення останнього необхідно проводити значну роботу: на рівні підприємств та організацій — розробку, освоєння, втілення, широкомасштабне виробництво та застосування ресурсозберігаючих і наукоємких видів техніки, технологій, матеріалів і способів господарювання; на рівні галузей, народно господарських комплексів, економіки країни загалом — цілеспрямовану та виважену інвестиційну, податкову та науково-технічну політику [3, с. 70]. У сучасному світі великі промислові компанії все частіше відмовляються від використання рідкісних і пов'язаних із масштабним втручанням у природу матеріалів. Показовою у цьому сенсі є діяльність корпорації «Кодак»: створений нею метод фотографування без застосування срібла різко скоротив ринок цього металу. Те ж саме сталося, коли компанія «Форд» оголосила про появу каталізаторів на основі заміників платини, а виробники мікросхем відмовилися від використання золотих контактів і провідників. Таким чином, розвинуті країни цілком природним чином, без усіляких міжнародних угод і конвенцій, на інноваційній основі обмежують неефективне використання природних ресурсів і знижують навантаження на довкілля [1, с. 491—492]);

— по-четверте, активізація взаємодії із розробниками інноваційної науково-технічної продукції, яка дозволить на практиці застосувати ресурсозберігаючі технології, екологічні види сировини, матеріалів і палива, обладнання природоохоронного призначення. (Така взаємодія може передбачати й довготермінові інвестиції приватного сектору в наукові проекти, метою формування екологічної господарської системи є не стільки обмеження використання певного чинника виробництва чи заборону забруднення атмосфери, скільки створення та застосування нових технологій; саме вони здатні формувати економіку, яка не буде більше загрожувати самому існуванню біосфери [1, с. 492]).

— по-п'яте, ініцію. (Так, у великих містах на Філіппінах розміщені станції контролю за забрудненням повітря, експлуатація яких здійснюється приватним сектором. У громадських місцях встановлені екрани, які демонструють дані про стан атмосфери, що сприяє зростанню обізнаності громадскості. За рахунок розміщення реклами навколо інформаційних екранів експлуатуюча приватна компанія відшкодовує свої збитки);

— по-шосте, організація співпраці з громадськістю, що передбачає, зокрема, патрунування приватними компаніями міського водопостачання, опалення, збору та утилізації відходів, зелених насаджень;

— по-сьоме, організація добродійницької діяльності з метою подолання назрілих проблем у сфері екології;

— по-восьме, екологізація відносин підприємства зі споживачами продукції, що передбачає, з одного боку, стимулювання пропозиції на екологічні товари та послуги; з іншого, формування у споживачів, так би мовити, гарного «смаку» — економічних потреб та інтересів, орієнтованих на високі екологічні стандарти. (Так, у країнах Західної Європи швидкими темпами зростає попит на продукцію органічного походження: овочі, фрукти, вина тощо. Як наслідок — розвиток аграрного екобізнесу, виноділля, орієнтованих на виробництво екологічно чистих продуктів харчування);

— по-дев'яте, участь у формуванні активно діючого екологічного «лоббі» у органах державної влади, що виражатиметься в ініціюванні та прийнятті відповідних законодавчих актів, законів тощо, реалізація яких на практиці дозволить, хоча б, почасти, вирішити наявні екологічні проблеми та унеможливити виникнення нових; у створенні нових екологічних програм і забезпеченні їх фінансування як державою, так і підприємництвом;

— по-десяте, екологізація індивідуальної та суспільної свідомості, «прищеплення» людям з раннього віку усвідомлення самоцінності та значущості здорового довкілля та необхідності його збереження.

«...Приватний сектор і підприємства у всьому світі все більш активно приймають участь у фінансуванні проектів розвитку інфраструктури та наданні екологічних послуг... необхідно формувати сприятливі умови для участі приватного сектору в природоохоронних проектах за рахунок реформи тарифів і формування законодавчого поля по захисту інтересів внутрішніх і зовнішніх інвесторів. Міжнародні фінансові організації також можуть сприяти шляхом надання гарантій з метою зниження ризику приватних інвесторів» [2, с. 245]. «...Для успішного розвитку екологічного підприємництва потрібно створити фінансове підґрунтя, котре могло б забезпечити середньота довготермінове фінансування проектів розвитку інфраструктури та модернізації промисловості. Цей важливий аспект загальної економічної реформи не має безпосереднього відношення до екології, але після здійснення цих реформ комерційні банки зможуть розширити свої можливості по кредитуванню екологічних програм і врахуванню потреб екології у своїй основній діяльності. Цим зусиллям може сприяти іноземна допомога у вигляді технічної допомоги, надання кредитних ліній для довготермінових кредитів та розвитку конкретних об'єктів, наприклад, взаємовигідні інвестиції, спрямовані на збереження енергії та використання екологічно чистих технологій...» [2, с. 245].

Таким чином, з метою успішного розвитку екобізнесу необхідно «розумно поєднувати економічні інструменти (фінансовий ринок, кредитування тощо), добровільну діяльність ділових людей та командні, контролюючі функції законодавства» [2, с. 245].

Із провадженням активної державної природоохоронної політики, розвитком екологічного бізнесу стає можливим подолання протиставлення між потребами економіки й довкіллям і перехід до нового способу, нового стилю господарювання, що ґрунтується на усвідомленні необхідності зростання економіки з урахуванням потреб довкілля. «...Старші керівники, які виховувалися у часи, коли природоохоронне законодавство асоціювалося у багатьох із безкінченою судовою тяганиною, все частіше спостерігають, як заходи по захисту довкілля стають по-справжньому прибутковим бізнесом. Успішно діючі компанії заперечують застарілий підхід «або-або» і вибудовують свою діяльність на підґрунті економічної логіки, яка встановлює чіткий взаємозв'язок між довкіллям, продуктивністю ресурсів, інноваціями та конкурентноспроможністю» [2, с. 383].

Усвідомлення того, що неможливо побудувати стабільну, «здорову» економіку за рахунок екологічних збитків [1, с. 497; 2, с. 242], що розвивати економіку необхідно не супроти довкілля, а з урахуванням його потреб, стало вагомим кроком на шляху створення та розвитку екоіндустрії.

Отже, з усвідомленням необхідності негайного вирішення питання збереження природного середовища, що набуває з розвитком сучасної цивілізації загальнопланетарного масштабу, розвитком екологічної свідомості на рівні індивіда та суспільства, з розширенням приватного сектора в економіці та делегуванням йому урядами чітких прав і повноважень у сфері природоохоронної політики стає можливим формування підґрунтя для створення і розвитку екологічного бізнесу.

Екобізнес, який є проявом інноваційного рівня господарювання, позитивно впливає на формування нової екологічної концепції, адекватної потребам нового століття. Він сприяє екологізації економічного розвитку, виступає чинником-гарантом зростання конкурентоздатності країни.

Екобізнес виступає оптимальною формою розвитку сучасного підприємництва, оскільки відповідає вимогам сьогодення: по-перше, сприяючи вирішенню проблем довкілля; по-друге, революціонує усталені (традиційні) форми розвитку бізнесу, співвідноситься з новітнім екологічним мисленням; по-третє, виступаючи чинником-гарантом сталого розвитку як окремих регіонів, так і світу загалом.

Екобізнес як форма інноваційної підприємницької діяльності, що зорієнтована на задоволення не лише приватних, а й суспільних економічних інтересів, на потреби соціуму, виступає яскравим проявом впливу моралі на економіку, її здатності впливати та визначати економічне буття людини. Отже, екобізнес виступає перспективним напрямком діяльності соціально зорієнтованого підприємства як з позицій комерційного розрахунку, так і з позицій моралі.

Література

1. *Иноземцев В.Л.* Экологические проблемы и экономическая целесообразность. Кризис киотских соглашений и проблема глобального потепления климата // На рубеже эпох. Экономические тенденции и их неэкономические следствия / В.Л. Иноземцев. — М.: ЗАО «Издательство «Экономика», 2003. — 776 с. — С. 476—497.
2. *Крутякова В.И.* Рыночные механизмы развития экологического предпринимательства в Украине // Экологические инновации. — 2001. — Вып. 12. — С. 240—245.
3. *Мельник Л.Г., Скоков С.А.* Ресурсосбережение как направление природопользования // Механізм регулювання економіки, економіка природокористування, економіка підприємства та організація виробництва. — 2001. — № 1—2. — С. 70—73.
5. *Портер, Майкл, Э.* Конкуренция: Пер. с англ.: Уч. пос. — М.: Изд. дом «Вильямс», 2000. — 495 с.